„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«.
За Угарску: Србију Црну Гору и друге стране иностранства:

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 226. У Новом Саду, у среду 14. (27.) октобра 1909. Година XXV.

И опет старо зло у Србији.

И опет министарска криза, и опет старо зло у Србији! Тако морадосмо жалосно ускликнути, кад добисмо вест о новој ломљави у Србији због министарске кризе. Ми се зарадовасмо, кад се услед велике опасности рата међу Србијом и Аустро-Угарском сви српски родољуби ухватише у једно братско коло. Ту од једном престадоше страсти страначких задевица, ту готово не беше странака. Изгледаше, да у Србији има само једна странка, само српска странка у обрану Србије, у обрану Српства на Балкану. То беше мисао постанку и утврђењу коалицијоне владе у Србији. Министарство беше састављено из представника старих и младих радикала, из народњака и напредњака. То беше чврста заједница, одушевљена српским родољубљем. Али та заједница трајаше, све док трајаше опасност, али чим је минула та опасност, таки је настало у Србији старо зло: почеше наново страначке трзавице те се за министре у коалицији могло таки рећи: Свако Туре себи дере!

Испрва је било мало зазорно, да се после минуле опасности таки разврге заједница, да се разврге коалиција, али се брзо после опасности опазиле већ клице распаду. Чланови коалицијонога министарства, по „стародавним“ осећајима партизанства, почели су интригирати и своје министарске другове погледати као неке крвнике, као што налажу „дужности“ партизанства!

Ми знамо, да коалицијоне владе свуда, у свима уставним државама, не могу имати ону праву заједницу, ону чврстоћу и снагу, као владе, састављене из једне странке, која представља парламентарну већину. Видели смо то недавно најјасније код мађарске коалиције, која је, кад је године 1906. образовала министарство, била најодушевљеније дочекана те се састављено министарство називало „великим“ министарством. Али ево се већ после три године мађарска коалиција сасвим распала те је „велико“ министарство постало омражено и једва се чека, да већ једном одступи дефинитивно.

Но сасвим су друге прилике у Угарској, а друге у Србији. У Угарској се тиче односа Угарске према Аустрији, где спољашњи положај Угарске не долази у обзир. Србија пак стоји у сред балканске кризе, где је у питању опстанак Србије и читава будућност српскога народа на Балкану. Ту не би смело бити места страначким трзавицама, не би смело бити, да се ма који српски државник јачега калибра искључује од учешћа у српској политици и утецаја на њен правац.

Да су у Србији нормалне прилике, нико не би могао имати ништа против тога, да се српско коалицијоно министарство замени хомогеним министарством, састављеним из старе радикалне странке, која има за собом већину српске скупштине. Али каква је то већина? Ту се заиста може применити она латинска: vota non numerantur, sed ponderantur. Може ли старорадикална странка игнорати младорадикалну, онда народну, па напредну странку? Може ли игнорати српске државнике јака калибра у тим странкама?

Зна се, да је радикална странка демагошким средствима дошла до већине и превласти у Србији. Ваља се из доба краља Милана сетити радикалскога типа покојног Ранка Тајсића, који у блату хотимице укаља своје опанке, да их може у краљевском двору на паркету стресати уз примедбу својим друговима: „Све је то наше народно добро!“ — као да »народ« располаже и паркетима у краљевском двору! Ми ћемо допустити, да се од Тајсићева времена радикална странка у Србији „уљудила“ и да у њој има и „питомих“ елемената, па и српских државника, који имају и дара и способности, да воде државне послове, али тек не може стара радикална странка у данашњем критичном положају Србије игнорати оне друге три странке, које својим квалитетом далеко надмашавају старе радикале. Па онда, у чему се разликују и смеју разликовати странке у Србији у погледу српске политике? Онде бар не може бити оно, што у нас, да радикална странка постаје гувернаментална странка, противна народносној политици овостраних Срба.

Ми смо свагда замерали, па и да нас замерамо краљу Петру, што му при ступању на српски престо није била главна задаћа, да консолидује политичке и страначке односе. Ево је прошло шест година његове владавине а ти односи још нису сређени. Краљу Петру за прво време његове владавине била је главна задаћа, да заверенике узме у заштиту и да им осигура утецај у државним пословима, не обзирући се на то, што је то морало учинити најгори утисак у Европи. Није ово могло бити главна краљева задаћа, већ да изравна страначке противности и да омогући учешће у српској политици свима оним српским државницима, који су признати као капацитети и опробани родољуби. Оно познато правило за уставнога владара: le roi règne, mais il ne gouverne pas не може се тумачити тако, да уставни владар постане проста парадна фигура. Уставни владар има не само право, него и дужност онога, што кажу Французи: conseiller les esprits. Давати савете, средити страначке односе. Да је тога било у Србији, не би данас, после минуле опасности, опет дошло на површину старо зло у Србији: страначке трзавице.

Данас ствари у Србији изгледају тако, да се без Николе Пашића не може водити српска политика. Ми смо свагда казали, па и данас кажемо, да Никола Пашић има довољно државничке рутине, али нема правога државничкога дара, који је потребан за вођење државних послова.

Жалосно је то данас у Србији, да се мисли, како се могу одстранити од државних послова један Новаковић, један Рибарац и читав онај низ српских државника, врлих српских родољуба, само за то, што не припадају радикалној странци.

Па не провирује ли из читаве афере са новим српским зајмом и понашањем министра Стојана Протића, који је дао повода министарској кризи, оно старо зло, да се терају посебни страначки и лични интереси без обзира на државне интересе, да свака промена министарства мора бити скопчана са ухљебијем својих партизана, и са терањем из звања својих противника.

Најновије вести из Београда јављају нам, да је министарска криза решена, и то фузијом старих и младих радикала. Народњаци и напредњаци су одстрањени. Пашић је опет министар председник, а наравно да је Протић остао министар финансија. Једна радосна појава је по нашем мишљењу то, што је остао у кабинету др. Миловановић као министар спољашњих послова, који је дао доказе свога дара и свога родољубивога рада у најкритичнијем тренутку Србије. Али велики део српских државника јака калибра одстрањени су, само зато, што не припадају радикалној странци.

Старо зло у Србији дошло је опет на површину.

Али велика балканска криза није још решена. Могу опет настати критични, па можда још критичнији дани за Србију, па се бојимо, јако се бојимо, да ће ти критични дани, поред „воцаренога“ партизанства, Србију наћи растројену па с тога неприправну.

=

БУГАРСКИ КРАЉ У СРБИЈИ.

□ Београд, 12. октобра.

Пре два дана, по наређењу војнога министарства, брзо су подигнути велики официрски шатори на пла-

ЛИСТАК.

Борба Хрвата и Срба у Лици године 1809.

— Цртица из повеснице. —

Почетком прошлога века многи су се народи Европе великим јунаштвом опирали корзичком освајачу. Повесничари су њихове борбе златним словима забележили у повести, како ће их потомчад спомињати и њиховим се делима дивити. Али праведност захтева, да се признају слична, односно и већа јунаштва и онда, кад се не ради о Прусима, Немцима и Шпањолцима, него и о нама, Хрватима и Србима, који смо већ од XV. века служили као предстража и обрана монархије и цивилизације. И само овом предзиђу се може захвалити, што су се ини хришћански народи несметано развијали и у сваком погледу напредовали. Још дуго и дуго, након што је Турчин престао бити страх и трепет хришћана, Хрвати и Срби су остали као посебан војнички народ, пруживши монархији у њеним спољашњим ратовима неисказаних услуга. Споменућемо само: аустријски наследни рат, седмогодишњи рат, војне против Француске, а понајпре године 1848. и 1849. Све су те војне листови славе у повести нашега народа, али за које знају шири кругови врло мало, па нас стога и слабо цене. Но није им замерити, јер и ми сами слабо маримо за она јуначка дела наших отаца.

У оном силном напрезању Аустрије, да се 1809. од Наполеона ослободи, суделоваху и Хрвати и Срби скоро четвртином од свеукупне војне силе. Земља, која је бројала једва нешто више од милијон душа, поставила је на бојиште сто тисућа оружане момчадије, дакле управо толико, колико Угарска са својих девет милијона, и размерно трећину момчадије, што је сабрана у аустријским земљама.

Од редовних петнаест регимената, које је хрватска Крајина имала да стави, беше седам регимената са два пољска батаљона код главне војске надвојводе Карла, четири код војске надвојводе Јована, а четири четне дивизије фелдмаршаллајтнанта барона Кнежевића имале су служити као резерва. Међутим свака ова регимента постави осим тога још један резервни батаљон, а од прекобројне момчадије још један домобрански батаљон. Но и успоставом ових пет батаљона једне регименте, која је у ратно доба бројала пет тисућа људи, није било исцрпљено наоружање, јер штогодје могло оружје носити, дакле старци и полуодрасла младеж, било је дужно у случају потребе скочити на ноге у бранити дом и огњиште.

Хрвати и Срби су били за онда тако војнички наоружани, као ниједан други народ наше монархије, и наткриљују у том погледу све ине народе, па чак и саме Тиролце, које толико данас славе са њихове борбе против Наполеона, а који нису ни издалека у тој кобној години пролили толико крви за обрану династије, као ми.

На почетку рата године 1809. запрети на југу монархије опасност од француског генерала Мармонта, који је канио провалити из Далмације. Било је врло вероватно, да ће овај генерал ударити преко Велебита у Хрватску, да се с талијанским поткраљем сједини и с њим онда крене према Бечу. То је ваљало запречити и стога доби заповест генералмајор Андрија Стојчевић, да дође са четири батаљона реверве у сусрет Мармонту. Стојчевићева војска бројала је 8000 људи и 18 топова према 12.000 Француза, те стога мораде затражити појачања, што му је додуше обећано, али мобилизација ових батаљона имала се истом спровести.

Она четири батаљона резерве, које је имао Стојчевић, беху од огулинске, слуњске, оточке и личке регименте.

(Наставиће се).

нини Копаонику, која се налази у близини Крушевца, на граници отоманске империје. Ти су шатори подигнути због доласка бугарскога краља Фердинанда.

Јуче изјутра отишао је у Ниш мајор Драгомир Стојановић, краљев ађутант, да у име краља Петра дочека краља Фердинанда. Ноћас је отпутовао наследник престола Александар са својом свитом, министром Љубом Јовановићем и дром Јованом Цвијићем, да у Крушевцу јутрос дочекају краља Фердинанда и са њим оду на Копаоник.

Излету краља Фердинанда приписује се **велики политички значај**. Један ми је политичар рекао ово:

— Излет бугарскога краља у Србију данас врло је карактеристичан. Влада га мотивише као научну екскурзију на Копаоник, а то правда и пратњом дра Цвијића. Тај мотив, међутим, не уздржава политичке кругове, да излету придају политички значај. Карактеристично је време излета с тога, што краљ Фердинанд још није вратио посету краљу Петру; што се дешава у време, кад руски цар Никола II. путује, и што се увелико третира питање о раду Бугарске са Румунијом у ствари подизања јадранске железнице, која би обишла Србију. Излет је карактеристичан и с тога, што се још није заборавило, како је Бугарска оптуживана као политичка саучесница анексије Босне и Херцеговине.

*

О путу бугарског краља у Србију добијамо још и овај извештај:

Бугарска влада, пре кратког времена, саопштила је српској влади, да бугарски краљ Фердинанд жели посетити српску планину Копаоник, и да би се врло радовао, кад би се састао том приликом са краљем Петром.

Српска влада одговорила је бугарској, да јој је посета краља Фердинанда врло пријатна, но да краљ Петар жали, што том приликом не може дочекати краља Фердинанда, пошто овај још није званично вратио посету краљу Петру, но да ће га том приликом дочекати наследник престола Александар.

Бугарска је влада на то одговорила српској, да јој је мило, што ће краља Фердинанда дочекати наследник престола Александар, а краљ Фердинанд ће у кратком времену учинити званичну посету краљу Петру.

Јутрос у 6 сахата стигао је краљ Фердинанд возом у Крушевац, где га је дочекао наследник престола Александар са свитом. Краљ и наследник су се **загрлили** и **пољубили**, а за тим је краљ младога наследника потапшао пријатељски по рамену, и опоменуо га, да се топлије обуче, јер је хладно. Мало за тим је наследник престола Александар посетио (у вагону) краља Фердинанда, који му је за тим (у вагону) вратио посету.

Краљ је дошао инкогнито, те с тога није било званичног дочека, но ипак је било неколико хиљада душа на станици и викало: „Живела балканска конфедерација!“

Италија, Русија и Црна Гора.

»Београдске Новине« донеле су приликом доласка руског цара Николе II. у Италију овај чланак:

Кад император велике словенске Русије Никола II. приликом своје посете код талијанскога краља и краљице у дворцу Раконицију буде данас пољубио руку Јелене, краљице Италије, ћерке владаоца братске нам Црне Горе, тад ће нови путеви мудре спољашње политике књаза Николе добити видан знак тријумфа и признања. Удаја црногорске књагињице Јелене, садашње краљице талијанске, за талијанскога престолонаследника, јединца краља Умберта и краљице Маргарите, необично је била подигла углед црногорскоме владалачком дому, приближивши га тако тесно једноме сјајноме европскоме двору. Том је удајом српском имену и гласу у великоме свету била учињена услуга знатне вредности. Ма да је јавним исказивањем свога одушевљења због таквога ретког и срећнога чина у оно доба цело Српство у истоме гледало једну наду више за будућност, ипак је било и доста сумње и негодовања. Неповерење је почело расти од онога дана, кад је та удаја донела као последицу тешњу политичку везу између Црне Горе и Италије и створила комбинације, које су, са њоме у вези, засецале у сфере више политике. Осећајима истинске љубави, која је преко краљевића Виктора Емануела и књагињице Јелене сродством везала домове Савоја и Петровић-Његоша, следовало је приближавање интереса једне и друге земље. То је оно, што многи и многи у почетку нису одмах могли схватити, и због чега је доцније, неоправдано падало неповерење и на један акт праве љубави, која са хладним државним интересима није имала никакве заједнице. Није се умело у први мах довољно оценити, од колике је важности улога Црне Горе и њенога двора као посредника између интереса балканских словенских држава и њене заштитнице Русије с једне, и Италије, као члана Тројнога Савеза, с друге стране. Успешније вршење те улоге омогућила је удаја ћерке књаза Николе у Италију, — удаја, којој, како рекосмо, није претходио никакав политички рачун. Кад је већ, само као чин љубави, та удаја постала свршена, сасвим је природно, што је учинила јак утицај и на политичке односе. И ако њоме Италија није скренута са правца, којим је пошла раније, ипак се само тој удаји и вештом довођењу сродства у везу са политичким интересима, има уписати у заслугу, што је та млада велика сила ушла у круг оних сила, које нису противнице слободи балканских народа.

Ни једно велико дело, ни једна велика мисао не може у почетку да буде схваћена како треба. И мисао књаза Николе, која се развила у њему по удаји његове прекрасне кћери за талијанскога краљевића, — мисао, да се Италија више заинтересује за Балкан, да би непријатељи балканске слободе добили опасногa такмаца, није свуда у почетку чак ни у словенској мајци Русији нашла на симпатичан пријам. Незадовољству са њом давали су израза неки руски листови, чак и полуслужбени. Они су исказивали бојазну, да ће Италија бити опасна на Балкану и да ће ићи руку под руку са политиком германскога продирања на Солун. И кад су талијански капитали у Црној Гори нашли отворена врата; кад су монопол дувана и грађење железница у Црној Гори и барскога пристаништа, по одобрењу књаза Николе, добила талијински капиталисти, тада је петроградско „Новоје Времја“ отворено негодовало, осуђујући ту политику. Међу тим, није требало да прође ни шест година, па да се виде ресултати. Они су корисни како Црној Гори и српскоме народу, тако и словенској Русији. Сад се показало, да се интереси Русије и Италије, иако је последња члан Тројнога Савеза, на Балкану не сукобљавају, већ да иду паралелно. Приликом зимушње тешке кризе због анексије Италија је била та, која је вршила посредничку улогу између Тројнога Савеза и његових моћних противника; она је била та, која је чинила добре услуге и Русији и Црној Гори и Србији.

Признање тој политици добија санкцију у посети рускога императора у Раконицију и осталим местима цветне Италије. Љубећи данас руку краљице Јелене, ћерке јединога пријатеља свога блаженопокојнога родитеља, цар Никола II. показаће, да је политика књаза Николе, везана за удају његове најлепше кћери, била корисна не само Црној Гори и Српству, већ и мајушки Русији. Мудра спољашња политика Господара Црне Горе слави у овој прилици тријумф, који је по својим ресултатима потпуно заслужила.

И још ће нешто Никола II. за време свога боравка у Италији уочити. Видеће једну српску принцезу, кћер сиротне, али славне Црне Горе, на сјајноме престолу једне велике европске силе, коме је она уздигла још више углед и појачала сјај својом добротом, нежношћу и тако мудрим вршењем улоге краљице, васпитатељице своје деце и народне мајке. Видеће краљицу, коју Италија обожава, коју Талијани зову la santa Regina због њенога јунаштва и милосрђа у несрећној Месини. Видеће краљицу, у чијим жилама струји словенска крв, па ће због тога, као император словенски, поуздано осетити необично задовољство душе, поносећи се тим срећним чином и таквом ретком појавом.“

УЧИТЕЉСТВО И — ЈАША.

(Глас из учитељских кругова.)

Расцеп, који данас влада у т. зв. радикалној иначе владиној странци, старог је датума. Најјаче је избио онда, када је Јаша на претпрошлој бачкој епархијској скупштини хтео да »казни« учитеље и свештенике неком као бајаги »народном осудом«, а у ствари је хтео да угуши слободније мишљење и тај му се корак данас све јаче свети у самој његовој »одабраној« трупи, а светиће му се још горе. После оног његова недотупавног корака он је добио у самом штабу доста преко носа, али да одржи своју вољу, своје »ја«, он је смислио план, како ће учитеље да победи и да пред штабом покаже, да је он још увек — Јаша. Љуто би он избацио неке учитеље из странке, али у томе се предомислио, јер »искуство му ћутат' вели«. С тога је смислио, да међу самим учитељима купи једног, који ће пљунути на најсветије осећаје учитељске, и нашао га је. Њему је шануо у уши једно обећање, да му је сваки дамар задрхтао од узбуђења и радости, и он се радо примио свачега, што му се нареди, јер он је тако исто пристајао некад да прима пароле и од некадашњих калуђера реакционара, па му је било добро. У почетку је тај Кузман мислио да ће он држати два гвожђа у ватри, па се и у учитељству популарисати, а и Јаши учинити услугу те зарадити шаржу.

Но преварише се у рачуну и сва је прилика, да ће се све више варати. Читали смо недавно, какве је »беседе« тресао из рукава у Сентандрији на збору учитељском, а сад нам се дала прилика, да га »прочитамо« и у школском срезу новосадског протопопијата и видели смо доста. Немамо при руци коју годину »Школског Одјека«, у којем је он сваког терао у ред, сваком пребацивао неслободоумље и сваког крстио деспотом, ко се ма и нехотице огрешио о учитељство. Да је могуће било, све оно, што је у разним приликама декламовао по ужим и ширим друштвима, ухватити у фонограф, па сад, кад се стане разметати, пустити по један циклус тих тадањих његових говоранција, да, већ ако би га то посрамило. Јер он се данас тако деспотски понаша према слободи учитељској, да је то испод сваке критике.

Али осим тога он и лупкара којешта, тако, да доводи учитељство, које га буде слушало, у противност с наредбама школских власти, које су опет све његова добра браћа. Како се то све међу њима слаже, ми не знамо; али је карактеристично, да Школски Савет н. пр. изда наредбу, којом спровађа нови наставни план и означи, да је градиво у том плану **минимум**, који има обрадити сваки учитељ, а благородни госп. Кузман, у сентандрејској седници учитељској, јавно тврди, да је градиво у том новом наставном плану **максимум** градива, које је с тога дато, ако учитељ обради, што треба (а то г. Кузман не каже, колико је), да има још градива на расположењу, да не понавља једно те исто. Овакога чега може бити само код тако смушене војске, као што је та Јашина. Они се управо сиграју власти и господства овако озбиљним приликама, какве су сад наступиле по наше школе. И место да г. Кузман засуче рукаве и покаже, шта зна и какво га је то огромно знање учинило школским референтом, он долази у зборске седнице и наглашава у својим »беседама« своју власт: »Ја, као ваш школски надзорник и као ваш председник«. То је особина сваке покондирене Феме, да се хваста положајем, који је пао пред такова хвалисавца, као у котарици с неба.

Напослетку, такове млатњаве пустили бисмо и одсмејали бисмо им се, али г. референт К. Миловановић почиње да изводи мало крупније некоректности. Он хоће да терорише оне, који не ће као он. А има их доста, који не ће тако као он. И ти сви, који не ће тако као он, ти по његову мишљењу не ваљају, нису на правом путу. Док он није окренуо опаклију; док није постао оруђе у Јашиним рукама против учитеља, дотле је и он био међу тима, који сад не ће тако, како он хоће, па да онда није био референт Јорговић, човек пун такта, него да је био какав такав Кузман, он би у оно доба заједно држао споразум, слогу и солидарност против такова неког референта, који би хтео да учитеље сабије у тикву, а данас, гле! **он** устаје и силом натурује учитељству своју самовољу и жедно чека, да ухвати ма и неку ситницу, како би могао епархијском школском одбору реферисати једнострано, да се овај обори на сремски збор рецимо новосадски, јер овај им је највише кост у грлу, а сад ће им канда бити и сомборски.

К. Миловановић, који је 1908. г. био међу оним учитељима, који су састављали Пословник за новосадски сремски учитељски збор, данас одриче важност том пословнику, јер се у томе пословнику одређује, да је гласање **јавно**, а њему би сад требало, да се **тајно** гласа, јер он држи, да ће тако постићи већи број гласача за своје намере. Он не допушта, да се предложи листа часника, и то назива »кортешацијом«, само за то, што већ напред види, да ће та листа добити велику већину, а он би хтео, да ту већину обрлати на другу страну, како би могао угодити Јашиној сујети: да су учитељи растројени, разбијени, побеђени, како би их Јаша опет могао експлоатисати по својој вољи, а кад му ћуд дође, опет да их пред народом каља и у очима простог сељака омаловажи до прашине.

Срамота је, да се један из учитељског кола нађе, који ће у таквим кшефтовима Јаши да служи. Срамота је то, али је часно од учитељства, што пази на свој образ и не да се употребити као »шпилерај« Кузманов. Зар на тај шегртски начин да се пређе преко оне увреде учитељства са Јашине епархијске скупштине? Зар су учитељи тако за багателисање, да без икакве сатисфакције забораве на ону **велику увреду**, која им је нанесена а у тој злој намери, да се заваде по селима с народом, с којим сваки дан живе? Зар се неко табо лако може сиграти са именом и угледом учитељским, те га клеветати пред народом а после, сад он то учитељство затреба, окренути другу ноту, као да није ништа ни било и још наводити учитељство, да на тако глуп начин заборави на увреде, које су му нанесене? Доиста је стидно и покушавати тако што, а поквареност је мислити, ако се нашло неколико **штребера** међу учитељством, да је све учитељство штребер од почетка до краја.

У нашим ширим круговима слабо се о

овоме говорило, осим што је »Застава« **грдила и грди све оно учитељство**, за које држи, да смета тим плановима, које кују те »величине«, с брда с дола покупљене око »Заставе«. Учитељство је у овај мах и иначе збуњено новом ситуацијом у погледу школских прилика и не зна, куда ће пре. Нови школски закон ту је са пуном строгошћу својом, да на српским школама и српском учитељству учини недогледне промене, а нашим школским приликама управљају људи, који нису дорасли томе, ни у много лежернијим приликама; они издају неке површне наредбе, површне течајеве, само тек да рекну, да су са себе скинули одговорност; други из њихова кола јавно по »Застави« **денунцирају учитеље**, који бајаги нису дорасли у мађарском језику њиховим партијским члановима учитељима, а Јаша преко свега тога копа и ради, да учитеље помоћу њему обвезаних људи, које је понамештао у поједина звања и почасти, примами и задобије као своје верне скутоноше, који ће бити добри кортеши међу сеоском паоријом, иако је те кортеше Јаша испљувао и пред том паоријом их хтео укаљати.

Жалосно би било, кад би учитељство заиста таково било, какво Јаша има мишљење о њему, јер ако се он прометао из најљућег социјалисте у радикала, **из радикала у најљућег владиновца**, учитељство (и то оно, које не спада у штребере) мора остати доследно своме васпитачком карактеру, да као таково достојно послужи и отаџбини и својој нацијоналној задаћи, а не да служи болесној амбицији, личној сујети и уображеном »пророку« Јаши Томићу. Он би хтео да подјарми учитеље у своје цели, али на његову жалост то не иде. То му је показао новосадски учитељски срез, а мало затим и сомборски. Бадава беше сав труд његова агента Кузмана: они остадоше свугде у великој мањини.

* * *

Политички преглед.

— Посета руског цара у Италији. Из Раконицијa јављају, да је руски министар иностраних дела Извољски изјавио, да су интереси Русије и Италије једнаки и заједнички им је интерес, да се одржи мир и status quo на Истоку и да се развија автономија балканских земаља.

»Журнал де Дебá« вели, да је сада сигурно, да се садашњи и будући уговор за тројни савез не може употребити у смислу, који је непријатељски према Русији.

— Ново стање у Шпањолској. Нови Моретов кабинет одржао је прексиноћ свој први министарски савет, на којем се измењале мисли о оштем политичком положају. Министар-председник Морет изјавио је, да ће му бити први задатак, да под заставом слободе утиша духове. Но то ће тек лагано моћи извести, јер је и сувише велика узбуда, која је узела маха услед реакцијонарне политике Маурина кабинета. С тога се Морет узда у стрељење и поверење.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) октобром о. г. ступио је „Браник“ у последњу четврт о. г., те с тога отварамо нову претплату на наш лист. Држимо, да је излишно, да нарочито препоручујемо „Браник“ српској читалачкој публици Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и она хајка, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. „Браник“ је остао непоколебим у свом српском држању, и за то је поднео, а још ће имати да поднесе и велике материјалне жртве. Ваља само споменути, колико је материјалних жртава већ до сада имао да поднесе „Браник“ са великим глобама услед преских парница, које су га задесиле, а од сада ће имати још и веће да поднесе, јер преске парнице не избивају, па нас не гони само државна власт, него и несретни српски синови. Већ један сарадник „Браника“ седи у сегединском затвору, а ево ће опет и опет морати да иде у сегедински затвор уредник нашега листа. Нека на ово помисле пријатељи „Браника“ и нека не допусте, да под тешким материјалним, па и личним жртвама „Браник“ клоне.

Као потпуно независну листу према свима и свакоме, »Бранику« је једини извор за опстанак претплата свесне и родољубиве српске публике, коју овим молимо, да се претплати на овај српски лист, за чије усавршење не жалимо ни труда ни трошка

Пошто је сада дозвољен прелаз нашем листу у Босну и Херцеговину, то се надамо, да ће тамошњи родољуби са претплатом притећи у помоћ „Бранику“. Као што се до сад, тако ће се и од сада „Браник“ и то још у већој мери бавити приликама у Херцег Босни у родољубиву српском духу.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . . . 34 К
„ по године . . . . . 17 К
„ четврт године . . . 8 К 50 п.

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртогодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом **на администрацију „Браника.“**

У Новом Саду, 13. (26.) октобра 1909. године.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 13. октобра 1909.

— † Стеван Поповић-Пеција.

Многогодишњи градоначеоник Новога Сада, краљевски саветник Стеван Поповић-Пеција умро је јуче после подне, после дугога и тешкога боловања, у 65. години свога живота. Поповић-Пеција припадао је једној од најстаријих српских породица новосадских, а имао је знаменит наслеђени непокретни иметак. По свршеним наукама био је министарски чиновник, па је онда дао оставку на свом звању и дошао у Нови Сад, где је био прво изабран за сенатора, а после једно за другим за градоначеоника, које је звање вршио преко двадесет година. У том дугом низу година знао је удесити своје службовање тако, да је у свих народности и вероисповести био омиљен. Многе поправке у варошкој управи, као и многа улепшања наше вароши потекла су из иницијативе Пецијине. Био је много година поглавица ватрогасногa друштва. Певачка друштва нашла су у њему свога протектора. Он сам био је музикалан и певач, па у млађим годинама певао је са српским певачима у кору у цркви.

Значајно је, шта се пок. Пецији замерило. Кад је садашњи новосадски епископ Митрофан као нови владика улазио у варош, градоначеоник Пеција поздравио га је **српским** језиком. Ово му се јако замерило и престоничке новине гракнуле су на њега, како је смео као званична особа поздравити епископа, земаљскога веледостојника на српском језику, а ваља знати, да епископ Митрофан и не разуме мађарски.

Овај инциденат озловољио је Пецију, који је увек био по вољи гувернаменталним круговима због његова савесног чиновничког рада, и зато је он после извесногa времена заискао своје пензијоновање, тим више, што је почео побољевати.

Пок. Пеција био је одликован орденима и од српскога краља и од црногорскога кнеза.

Пеција је оставио за собом неутешну удовицу, с којом је преко тридесет година у сретном браку провео. Пре неколико година снашла га је велика жалост, кад је изгубио одраслога честитога сина, доктора медицине. За собом оставља још два сина и две ћери.

Стеван Поповић-Пеција био је у Новом Саду много уважена и поштована личност, а својим пријатељима био је у највећој мери симпатична особа.

Нека му је лака земља и вечан спомен у српском народу!

— Српско Народно Позориште. Економски одсек Друштва за Српско Народно Позориште држао је 9. (22.) октобра редовну седницу. Издато је осам хиљада круна хипотекарних зајмова. По фискалову предлогу растерећене су неке честице. — Месеца јула, августа и септембра примљено је 490 К чланарине и 200 К прилога. — На исплату упућена је свота од 276 К 20 потура. — Прочитани су месечни извештаји друштвеног књиговодства о промету централне благајне. — Узет је на знање извештај о изненадном сконтровању позоришне благајне. — Прочитани су управитељски извештаји о стању благајне позоришне дружине за месеце јули и септембар. — На повољно је знање узет извештај о показаноме сувишку позоришне дружине у Вуковару у износу од 1177 К 61 пот. и вуковарском месном одбору изречена је захвала на заузимању и признање у записнику. — Изабран је пододбор за издавање зајмова.

— Србин рвач. У нашој вароши од неколико дана амо рву се у циркусу Хунгарији атлете, између којих се нарочито истиче Србин Сава Рајковић, син покојног српскога глумца-првака Саве Рајковића и глумице Мицике Рајковићке-Димитријевићке. Млади Рајковић је пре неки дан сјајно надвладао талијанског атлету Миља де-Рикарда. За Рајковића веле људи, који разуму правилно рвање, да је на скоку, да постане светски шампијон.

— Водовод у Новом Саду. Питање водовода је у нашој вароши стално на дневном реду. О њему се већало и у последњој седници варошког здравственог одбора. У том је одбору изјавио технички саветник Орбан, да су техничке тешкоће, на које се наишло код корита исајиловачког бунара, сад отклоњене те ће за кратко време то корито бити готово. Вода је добра, но количина јој не може се за сад још установити тачно. Чим се и о том увере, започеће коначни рад. Ако количина ту нађене воде не буде задовољила, онда ће се та вода употребити само за пиће, а за прање, занате и поливање употребљаваће се дунавска вода.

— Патријарх и вице-патријарх. Не зна се у опште, ко је вице-патријарх: или Лукијан или Јаша. Доста то, да су се браћа разишла, и то јако. Земунци не дају »народног« патријарха, а Јаша опет по преко гледи то, јер све му се чини, да ће га осамарити. Замерио је то и патријарху, који га је уверио о својој дубокој захвалности и наклоности, и сад је мир! Ај, јадно и несретно српство!

X.

— Говори бранитеља у велеиздајничком процесу. У дебелој свесци скупљени су говори бранитеља у парници против Адама Прибићевића и педесет и два његова друга, што су били оптужени од загребачког државног одветника због велеиздаје. Како је парница против оптужених Срба по нас Србе и Хрвате од ванредне важности, управо је то почетак новој политичкој епоси, то је та књига неизбрисив споменик онима, који трпе за јединство народа српскога и хрватскога, и онима, који се нису жацали, да читавом својом интелигенцијом и речитошћу те мученике одбране од тешких последица страначких прогона. Сваком Србину и Хрвату, који прочита говоре бранитеља пред загребачким судиштем, биће јасно, зашто се непријатељи јединства српскога и хрватскога народа не жацају лаћати се и најгорег и најопаснијег средства, да вештачким начином одрже јаз у нашем народу. Но говори ти поучиће нас, да се цели политичке и културне не постизавају само радом мирним и несметаним, већ да се за једну идеју, а особито за овакову велику идеју, као што је **јединство и узајамност Срба и Хрвата**, хоће жртава, прогона и политичких мученика. Зато ти говори не сму да фале ни у једној српској, а ни у једној хрватској кући, јер ће народ из њих сазнати не само, ко му је прави пријатељ, него и ко му је спреман то пријатељство делом засведочити. Народ ће тим знати разликовати своје праве пријатеље, заступнике његова мишљења и осећаја Нека се зато свако пожури, да књигу што пре набави. Чим стигне наруџба, отпремиће се књига на означену адресу.

— Промоција. Г. Мирослав Лукић, син сомборског трговца г. Светозара Лукића, проглашен је ових дана у будимпештанском универзитету за доктора целокупне медицине. Млади доктор је спреман у својој струци и одушевљен Србин. Најсрдачније му честитамо.

— Скупштина Добротворне Задруге Српкиња Сомборкиња одржана је у прошлу недељу уз живо учествовање многобројних присутних чланица. Примљен је на знање прорачун за идућу годину, тако исто и извештај руководитељке Девојачког Кола. У вези са овим извештајем вотирана је благодарност свима предавачима, који су на позив Девојачкога Кола одржали предавање у јавним седницама овога кола, и исто тако гђи Даринци Георгијевићки, руководитељици Девојачкога Кола, на њену труду, љубави и успешном раду. Решила је даље Женска Задруга, да на дан своје друштвене славе приреди забавно вече, а после да приреди уметничку изложбу радова српских сликара и вајара. Ово решење сомборске Женске Задруге заслужује сваку хвалу, јер би оваква изложба не само првина била у овостраном Српству, но уједно и догађај пуне важности у нацијонално-културном животу Срба у Угарској. Искрено се може честитати сомборској Женској Задрузи на овакву свесну и корисну раду. Пријавиле су се за чланице ове гђе: Анка Григоријевићка из Баје, Вера Маширевићка, Олга Темеринчева и Даница Стојачићка из Сомбора, које су једногласно и свесрдно примљене. Овим је био дневни ред исцрпен.

— Глумачка двадесетпетгодишњица. Јован Стојчевић, члан српске позоришне дружине под управом Љубомира Ј. Рајчића у Зајечару у Србији прославиће на пројутарје Петковаче двадесетпетгодишњицу свога глумовања. Тога дана у вече даваће се Димаиоаров »Дон Цезар од Базана«, у којем ће јубилар приказати натписну улогу.

— Пристојбе за телеграме из Србије у Аустро-Угарску. Из Београда јављају: Службене »Српске Новине« објављују, да нови уговор о измени телеграфског дописивања између Србије и Аустро-Угарске, Босне и Херцеговине ступа у крепост 1 новембра по р. к. Према том је телеграмска такса за једну реч у Аустрију, Босну или у Херцеговину преко Вишеграда 7 пара, преко Угарске 9 пара (према 12·5 пара по старом уговору). Најмања такса износи 70, односно 90 пара (за 10 речи). За новинарске телеграме је према одредбама међународног телеграфског правилника смањена такса са 50%, ако се телеграм благовремено преда. Метеоролошки телеграми се не наплаћују.

— Партитура за светосавске беседе има на избор код Р. Мисите, учитеља и коровође у Требињу. Ко их треба, нека се обрати на њега па ће добити штампан попис од неколико стотина најодабранијих композиција.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— Злочин просјака у Русији. Ових дана у месту Васинкову, недалеко од Кијева, у Русији десио се врло жалостан догађај, као последица злочину неког просјака. Баш кад је преко пијаце пролазила у лепу реду и свечану оделу поворка богомољаца за Кијев на поклоњење Светој Лаври, а тим побожним људима изађоше на сусрет неки просјаци, богорадећи гласно за милостињу. Један од њих носаше сакату и слепу девојчицу од седам година и дераше се из гласа више но остали: »Ради Христа, смилујте се несретноме богаљу!« Између осталих даровалаца приђе баш томе богаљу млада жена, даде му новаца и рече му, да се моли Богу за њену пропалу и изгубљену ћерчицу Мелашу. Још није јадна богомољка ни довршила те речи, а слепа девојчица ужасно врисне, отме се од просјака и полети до богомољке са узвиком

»Јао, мама, ја сам ваша!« Млада жена одмах познаде своје дете и поче га отимати од просјака, но овај се јако противио. Народ се зграну на ово чудо и опколи просјаке, да не побегну. У том дође и полиција те отме девојчицу и предаде је матери, а просјаке похапси. Јадној девојчици поломљене су руке и ноге, а очи испечене. Она је испричала, да у тих просјака има у подруму код куће још 12 девојчица, с којима просјаци то исто раде, што су са њоме учинили. Сироту Мелашу украли су просјаци пре године дана, кад је у пољу чувала гуске.

НОВИЈЕ.

Раконици, 12. октобра. О свечаном обеду наздравио је талијански краљ Виктор Емануел III. руском цару Николи II. овом здравицом: „Радосно поздрављам Ваше Величанство као госта Италије и као мога госта, јер је посети Вашег Величанства смер, да оснажи искрено пријатељство и споразум, који спаја наше домове, владе и земље. Нас везују заједнички интереси и осећаји симпатије, која је искрснула још већом снагом усљед одушевљења и пожртвовности храбрих руских морнара приликом последње велике неудаће, која је снашла Италију. Том приликом се руски и талијански народ боље познали те се сад цене међусобно а наше су владе дале томе израза тим, што су са другим силама порадиле на томе, да се одржи мир. Ја се чврсто уздам, да ћу моћи са Вашим Величанством заједно радити те да ћемо својим народима осигурати ту благодат. Дижем ову чашу у здравље Вашег Величанства, Њена Величанства цариц̣е и целе царске породице а на спас и највећи напредак Русије.“ На то је војна музика засвирала руску химну. Цар Никола II. одздравио је овако: „Симпатични дочек, на који сам наишао у Италији, одговара искреном пријатељству и заједници назора и интереса, који спајају наше домове владе и земље. Живахно учешће, које је сва Русија указала у великој несрећи, и одјек, који је у Италији затекао тај осећај, речити су докази, да симпатије међу нашим народима расту сваким даном. Потпуно сам уверен о томе, да ће се наше владе с успехом трудити да учврсте те симпатије и да сталном сарадњом, пуном међусобног поверења, пораде на том, да се Италија и Русија зближе не само онако, како одговара интересима обеју земаља, него и тако да њихов споразум придонесе и општем миру. Дижем чашу у здравље Вашег и Њена Величанства и краљевске породице а за срећу и напредак лепе земље Италије.“ Војна музика је затим одсвирала талијанску химну. Обе здравице саслушали су присутни стојећки.

Цетиње, 12. октобра. У званичном листу „Гласу Црногорца“ објављеним указом кнеза Николе I. сазвана је црногорска скупштина за 18. новембар у редовно заседање.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Криза у Угарској.

Будимпешта, 13. октобра. У клубу странке независности рекао је Холо, да ће само неколико малодушних људи бити одмамљени из странке, иначе ће та странка остати уједињена. Опште је мишљење, да странка мора убрзати решење кризе, јер ће даље отезање користити само непријатељима.

Мањак у аустријском прорачуну.

Беч, 13. октобра. Министар финанс̣ија понео је прорачун, који исказује мањак од 42 милијона Круна. Тај ће се мањак покрити порезом на наследство, ракију и на друге ствари.

Руски цар у Француској.

Шамбери, 13. октобра. На повратку из Италије за време вожње између Модане и Шамберија руски цар Никола је конферисао са француским министром иностраних дела Пишоном о питањима опште политике. На ручак, приређен у почаст Пишону, позвани су и руски министри Извољски и генерал-адјутант барон Фредерикс. За тим су Извољски и Пишон конферисали о свима питањима иностране политике, што су на дневном реду. То саветовање је поново показало, како је чврст руско-француски савез.

Убиство јапанског кнеза Ито-а.

Токијо, 13. октобра, Један Корејанац је у Харбину **убио** кнеза Ито-а. (Кнез Ито је знаменит јапански државник, али прави тиранин беше он као јапански изасланик у Кореји. — Ур. »Бр.«)

Шангај, 13. октобра. По вестима, које су овамо стигле, кнез Ито је при свом доласку у Харбин од једног Корејанца убијен из браунинга. Јапански генерални конзул и управник јапанске железнице су рањени. Убица је ухапшен.

РАЗНО.

— **Како хватају слонове у Сијаму.** У Сијаму на врло занимљив начин хватају слонове. У близини некадање сијамске престонице Ајитије има двострук дворед. Дрвеће на почетку двореда стоји врло далеко једно од другог, но дворед се све више и више сужава, дрвеће је све ближе и ближе једно до другог, тако да је на крају двореда дрвеће већ тако једно уз друго, да се између њега слон не може провући. Дворед је на почетку скоро километар широк, а при крају толико узак, да слонови тек један за другим могу да иду. Дивље слонове примаме у дворед помоћу припитомљена слона. Припитомљени слон тада предводи, а дивљи иду за њим чајпре у чопору, па како се дворед све више и више сужава, морају најзад да иду један за другим, не могу ни да се окрену, те морају да иду напред. Тада кроз капију пропусте припитомљена слона, а на остале навале скривени људи у дворед̣у, спутају их ланцима и тек их спутане пропуштају кроз капију. И ако овај начин хватања дивљих слонова изгледа прост, ипак није без сваке опасности. Врло се често дешава, да слонови изгазе људе, када им хоће на ноге да набаце ланце, или их пограбе сурлама и онда их измрве.

— **Занимљива статистика.** И статистика има својих занимљивих страна. Њој је пошло за руком, да установи, како сваке секунде уђу у Њујорк четири особе са стране. Сваке четрдесет и две секунде дође у Њујорк по један досељеник, свака три минута ухапси се по један човек. Сваке педесет и две секунде приспе један железнички воз. Сваких шест минута роди се једно дете. Сваких тринаест минута венча се један пар. Свака три четврта сата оснује се у Њујорку нов потхват, букне који пожар, започне се каква градња, и по једна лађа изађе из луке. Свака два сата догоди се по један смртни догађај уличке несреће. Сваких осам сати обави се по једна бракоразводна парница, а сваких десет сати деси се по једно самоубиство. Свако вече инкасирају разне гостијонице, које за ручак, које за вечеру, око шест и по милијона круна. — Разуме се, све је ово рачунано просечно. Са досељивања из покрајина и са других страна расте становништво Њујорка таквом брзином, да ће за кратко време преотети Лондону његово првенство. Већ данас има у Њујорку више Ираца, него у главном граду Ирске Деблину, више Талијана, него у Риму, и двапут више Немаца, него у Берлину.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник. Јанко Перић

ОГЛАСИ.

Помодно-мануфактурна трговина
ЂОРЂА ИВАЧКОВИЋА
у Оравици
треба **два старија** и **једног млађег помоћника,** веште продавце, који говоре добро мађарски, немачки и румунски. Оферти са сликом. Ступање одмах или за 14 дана. 467 3-3

Падавица! Ко пати од падавице, грчева и од других живчаних наступа, нека пише писмено, а може се добити бесплатно и франко од привилег. Лабудове лекарнице у Франкфурту на 396 18—52 Мајни.

Примам на машини
штрикање и потштрикавање
ЧАРАПА
по умереној цени.
Ј. Пандуровић,
6 73— Кошутова улица бр. 25. врата 9.

ПОТРЕБАН МИ ЈЕ
АДВОКАТСКИ КАНДИДАТ
и то Србин, који има праксе и који перфектно зна мађарски.
Др. Лајош Слезак
474 1-1 адвокат у Н. Саду.

СТЕЧАЈ.

Расписује се из стипендијске задужбине **Васе Јагазовића и жене му Саранфиле** поново стечај на **једно** стипендијско место са годишњом стипендијом од 600 круна за слушаоца **економске** струке.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи, и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под светом круном Стевановом, изузимајући једино децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у Угарској, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума, покојног Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако се искажу, да су сиромашни и за науку способни.

За стипендисте, осим оних, који на то имају првенство, могу се изабрати и други, у том случају, ако они, који имају првенство, не исцрпу установљене стипендије.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добије „Питомачка Правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 8. (21.) новембра 1909.

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, не ће се узети у обзир.

Из заједничке седнице Књижевног Одељења и Управног Одбора Матице Српске. У Новом Саду, 8. (21.) октобра 1909. год.

Председник Матице Српске:
464 2 3 **А. Хаџић** с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се поново стечај на два места из стипендијске задужбине **Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић из Сенте,** једно за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, а друго за слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1.) крштено писмо: 2.) школска сведочанства од последње две године: 3.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4.) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 4.) службено уверење о евент. сродству са завештачима. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичну препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде са преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац који добије стипендију за горњу реалку, мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу, било у отаџбини, било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. министарства богоштовља и јавне наставе.

Изабрани питомац добијаће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеца унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти. Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија »Питомачка Правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 8. (21.) новембра 1908.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из заједничке седнице Књижевног Одељења и Управног Одбора Матице Српске у Новом Саду, 8. октобра 1909.

Председник Матице Српске:
495 2-3 **А. Хаџић** с. р.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«. Штампарија деоничарског друштва »Браника«.